

Nr 68.

Av fröken **Andersson**, om utredning och förslag angående gift kvinnas medborgarrättsliga ställning.

De av senaste världskriget föranledda omvälvningarna ute i Europa ha aktualiserat frågan om gift kvinnas medborgarrättsliga ställning enligt gällande svensk lag. Detta spörsmål berördes bl. a. i proposition nr 94 till 1944 års riksdag, vari framhölls att gällande bestämmelser på detta område sammanhängde med principen att gift kvinna i regel följde mannen i medborgarrätts hänseende men att skäl otvivelaktigt kunde anföras för att frågan därom gjordes till föremål för förnyat övervägande. Om möjligt borde densamma emellertid lösas i internationellt sammanhang, vilket under dåvarande förhållanden dock var ogörligt. Vid samma riksdag väcktes en motion nr 82 i andra kammaren med yrkande om utredning angående kvinnas ställning i medborgarskapshänseende, vilken motion emellertid avslogs av riksdagen i enlighet med vad konstitutionsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 10. Utskottet åberopade vad därom anförts i nyssnämnda proposition men uttalade sig samtidigt för att frågan om gift kvinnas medborgarrättsliga ställning vid därför lämplig tidpunkt borde göras till föremål för omprövning.

Frågan därom har numera avancerat i så måtto, att densamma tagits upp till behandling vid överläggningarna med representanter för de övriga nordiska länderna angående lagstiftningen på medborgarrättens område. I vad gäller övriga länder har dock intet framsteg på denna punkt ännu gjorts.

De nuvarande bestämmelserna på detta område kunna icke sägas vara tillfredsställande ur svensk synpunkt med hänsyn till de följder, som världskriget medfört. Särskilt efter Tysklands sammanbrott har det ju genom olika humanitära aktioner lyckats att till Sverige få hem ett stort antal svenskfödda kvinnor med barn. Genom giftermål med utländska män och bosättning i utlandet ha dessa kvinnor i enlighet med 8 § lagen om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap gått detta förlustiga i samband med förvärvandet av medborgarskap i mannens hemland. Därest de nu ånyo bosätta sig här i riket kunna de enligt 5 § nyssnämnda lag med Konungens tillstånd erhålla svenskt medborgarskap, men enligt 3:e st. samma § endast under förutsättning, att de icke samtidigt förbliva medborgare i det främmande landet enligt dess lagstiftning eller, därest så likväl skulle vara fallet, de kunna erhålla medgivande av det främmande landet till annullering av medborgarskapet därstädes. Att f. n. erhålla dylikt medgivande från t. ex. Tyskland torde av praktiska skäl vara

helt uteslutet. Detta medför att ett stort antal svenskfödda kvinnor, som återkommit hit från t. ex. sistnämnda land, kanske i avsikt att stanna för alltid, då deras män icke längre finnas i livet, icke kunna upptagas såsom svenska medborgare och därigenom komma i åtnjutande av samma förmåner i rättsligt och socialt avseende m. m., som tidigare tillkommit dem här i riket. Ofta äro de ekonomiskt utblottade och i behov av åtminstone temporärt ekonomiskt stöd från samhällets sida, men genom att de icke äro svenska medborgare komma understöden icke att uppgå till samma belopp som dem som utgå till hemvändande svenska medborgare. I rättsligt avseende kunna de ej heller vara säkra på att få stanna här i landet. Ur allmänna humanitära synpunkter kunna dessa förhållanden icke sägas vara tillfredsställande. Svårigheten att lösa denna fråga består just i det förhållandet, att om dessa kvinnor utan vidare kunde erhålla svenskt medborgarskap, skulle därigenom uppkomma dubbelt medborgarskap, vilket kan giva upphov till mycket intrikata rättsliga konsekvenser.

En utväg skulle kunna vara, att Sverige i största möjliga utsträckning sluter överenskommelser med andra länder liknande den som ingåtts med Amerikas förenta stater, enligt vilken f. d. svenska medborgare, som blivit amerikanska medborgare men sedan ånyo ha bosatt sig i Sverige utan avsikt att återvända till Amerika, skola anses ha avstått från sitt amerikanska medborgarskap. Med hänsyn till rådande politiska och statsrättsliga förhållanden ute i Europa torde dock denna utväg av rent praktiska skäl f. n. icke vara framkomlig när det gäller just det klientel f. d. svenska kvinnor, som nu äro i största behov av en snabb lösning av denna fråga.

Tidpunkten för den hela frågekomplexet omspannande utredning av gift kvinnas medborgarrättsliga ställning enligt svensk lag, som av 1944 års konstitutionsutskott förutsattes komma till stånd, torde med ledning av det sagda nu vara inne. Det är av synnerlig vikt att resultatet av en dylik utredning ur humanitära synpunkter snabbt kan framläggas med hänsyn till det nuvarande läget på detta område.

Därför föreslås,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om skyndsamt utredning med förslag till om möjligt innevarande års riksdag angående gift kvinnas medborgarrättsliga ställning.

Stockholm den 22 januari 1947.

Ebon Andersson.